

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Останнім часом в процесі реформування системи вищої освіти в Україні було досягнуто істотних результатів. Але масштабність проведених перетворень і трансформаційні процеси в соціумі не дозволяють говорити про завершеність цих змін. Таким чином, модернізація вищої освіти України та її інтеграція у світову систему освіти вимагає переосмислення основних напрямів професійної підготовки кадрів. Важливим аспектом оптимізації вузівської підготовки є формування професійної компетентності у студентів – майбутніх фахівців. Процес професійної підготовки у ЗВО має насамперед, спрямовуватися на формування готовності до такої діяльності, що базується на потребі особистості у навчанні і вдосконаленні протягом життя. Розв'язання цієї проблеми передбачає орієнтацію системи підготовки майбутнього працівника на гуманістичну парадигму й особистісно орієнтовану освіту, що спрямовується на досягнення студентом професіоналізму у своїй діяльності. У зв'язку з цим проблеми, пов'язані з регулюванням процесу підготовки конкурентоспроможних висококваліфікованих спеціалістів, підвищення їх професійного рівня відповідно до умов ринкової економіки, що швидко змінюється, визначаються як пріоритетні, які безпосередньо залежать від економічного та культурного розвитку, соціальної стабільності будь-якої держави.

До обов'язкових критеріїв професійної компетентності студентів науковці відносять знання, уміння та навички, що забезпечують виконання професійної діяльності на сучасному рівні досягнень науки та техніки. Розвинуте професійне мислення характеризується як основний критерій професійної компетентності фахівців. Під професійною компетентністю майбутніх фахівців ми розуміємо відносно сталу структуру професійної самосвідомості та інтегральну характеристику діяльності фахівця, що полягає у володінні ним достатнім об'ємом фахових знань, умінь і навичок, професійно значущими особистісними якостями і вміннями, що в сукупності, забезпечують успішне виконання професійних функцій у соціально визнаній і зафіксованій суспільством певній сфері діяльності. Професіоналізм, таким чином, поєднує достатній рівень розвитку професійної культури й самосвідомості, налаштованої на творче розв'язання професійних завдань.

У сучасному суспільстві істотно змінюються вимоги до соціально-професійних функцій працівників, зокрема, виявляються надзвичайно актуальними такі якості, як практичний інтелект, організованість, комунікативність, самостійність, відповідальність.

Професійна культура, як основа професійної компетентності, охоплює індивідуально відпрацьовані стратегії, засоби та прийоми розв'язання різноманітних завдань професійної діяльності. Професійна компетентність як інтегральна характеристика діяльності майбутнього фахівця, включає три компоненти: когнітивний – володіння спеціальними знаннями; операційний – здатність до їх реалізації на практиці через сформовану систему спеціальних умінь і навичок; аксіологічний – інтеріоризація системи професійних цінностей як норма професійної діяльності, що була засвоєна в ході професійно-практичної підготовки студентів. Важливу роль у формуванні професійної компетентності майбутнього фахівця відіграють системний світогляд і модельне мислення; конкретно-предметні знання, уміння, навички; праксеологічний, рефлексивний та інформаційний елементи; організаційно-діяльнісна компетентність праці, спілкування і саморозвитку; професійна творча діяльність. Відтак, цілеспрямований розвиток кожного з цих компонентів повинен відбуватися під час навчання студента у ЗВО.

Професійно-особистісний розвиток фахівця детермінується внутрішніми умовами – свідомістю й індивідуальною позицією. Найважливіша умова становлення майбутнього фахівця полягає у зростанні рівня професійної самосвідомості. Рушійною силою цього процесу можуть бути такі внутрішні суперечності, які спрямовують особистість на їх подолання шляхом професійного самовдосконалення. Велику роль при цьому відіграють також моральні якості людини, які забезпечують конструктивний, позитивний напрям саморозвитку.

Систематичний світогляд забезпечує можливість прийняти оптимальні рішення в нестандартних, складних ситуаціях. Завдяки системним уявленням стає можливим визначити суперечності, сформулювати проблему, знайти оптимальні шляхи її розв'язання.

Таким чином, компетентнісний підхід в освіті сприяє цілеспрямованому формуванню основних видів компетентностей у студентів ЗВО. Одним із основних показників професійної компетентності майбутнього фахівця є сформованість професійного мислення, зміст якого безпосередньо пов'язаний з розв'язанням професійних завдань на виробництві.